

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 10. An quælibet conditio impossibilis habeatur pro non adjecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

beaturn pro nullo? an, ut habeatur pro non apposita ex mente contrahentis, si consensui obesset? Judex in foro externo pronuntiare debeat potius pro secundo, quam primo; eo quod præsumptio fiet pro secundo in contrahentibus matrimoniis juxta mentem Ecclesiæ; hoc autem non est, facere matrimonium, quod matrimonium non est; sed tantum resolvere, quid in tali dubio Judici requisito pronuntiandum sit? prout evenit in aliis casibus, ubi dubitatur de valore vel nullitate matrimonii.

§. 10.

An qualibet conditio impossibilis habeatur pro non adjecta?

842. Prima quæstio est, de conditione impossibili, quæ est de præsentis, vel præterito? v.g. *contrabo tecum, si capite celum tangas, vel tetigisti*. Negativam sequi videtur Sylvester V. *Matrimonium*. 3. q. 1. in fine, dicens: doctrinam suam, quod conditiones impossibiles, ac turpes matrimoniis appositæ (si non sint contra substantiam matrimonii) habendæ sunt pro non adiectis, intelligendam de illis, quæ propriæ sint de futuro; sed contrarium est probabilius. Nam conditiones impossibiles, quæ jure civili rejiciuntur ab ultimis voluntatibus, Jure Canonico rejiciuntur à matrimoniis; sed conditiones impossibiles de præsentis vel præterito rejiciuntur jure civili ab ultimis voluntatibus, L. *Mævia*, 45. ff. de hered. instit. ubi à testamento rejicitur, tanquam impossibilis hæc conditio: *si filia testatoris vivit*, casu quo nunquam habuit filiam; sic Covarr. 4. *Decret.* p. 2. c. 3. §. 2. num. 2. & alii; ergo. Major ex eo est, quod Pontifex non minus favere voluerit matrimonio, quam jus civile ultimis voluntatibus, ut notat gloss. in *cit. c. fin. V. Impossibilis*: ergo si hoc rejicit conditiones impossibiles de præsentis, & præterito in ultimis voluntatibus; easdem etiam rejicit Pontifex in matrimoniis. Accedit, quod constitutio *c. fin.* sit indefinita, consequenter, universalis, ut notatum est in præcedentibus. Nec obstat, quod notat Castropalaus D. 2. de *Sponsalibus* p. 11. §. 4.

num. 5. volens citatæ Legi *Mævia* hic non esse locum; quia in his, quæ pendent à jure positivo, non licet argumentum sumere ad extendendum decretum correctorium, quale est decretum *c. fin.* Negatur enim esse correctorium, ut dixi in præcedentibus num. 831. Nam nullâ lege cautum est, ut Judex in pronuntiando non attendat, quod ex mente Ecclesiæ rectius præsumitur, stante ceteroquin dubio, an factum hoc vel illo animo contigerit; sed quando matrimonium est contractum sub conditione impossibili, etiam præsentis vel præteritæ, & dubitatur, an apponens consensum suum non aliter valere voluerit, nisi eâ subsistente; an, etiam non subsistente? (ut si adjectæ non debuisset) non curatur? ergo decretum Ecclesiæ, ut Judex in dubio tunc pronuntiet pro eo, quod rectius præsumitur, non corrigat ullam legem; præsumitur autem contrahens, juxta mentem Ecclesiæ noluisse conditionem curari, si eam apponere non debuisset; ergo decretum hoc, quod id statuitur, nullam legem corrigat; consequenter non est decretum correctorium, sed simpliciter dispositivum ejus, quod ante dispositum non erat.

Confirmari potest est eo, quia *c. fin.* 843 quo conditiones impossibiles dicuntur habendæ pro non adjectis, non attendit ad rationem conditionis propriæ vel improprie sumptæ, an sit de futuro? an præterito, vel præsentis? sed ad impossibilitatem, quæ reperitur æquè de præsentis, aut præterito, quam si de futuro sit. Unde licet daretur, quod verba juris hic sint propriæ, ac strictè sumenda (quod tamen in causâ specialiter favorabili non procedit) adhuc tamen non verbum conditionis, sed potius impossibilitatis, restringendum foret.

Dices: in hoc casu rejiciuntur con- 844 ditiones impossibiles etiam de præsentis, vel præterito, quia impossibiles sunt; ergo etiam rejiciendæ sunt turpes de præsentis, vel præterito, quia turpes sunt; consequenter non solæ conditiones turpes de futuro. Resp. C. ant. dist. conseq. ergo etiam rejiciendæ sunt conditiones turpes de præsentis, vel præterito, quia utunque turpes sunt, N. quia tali modo turpes sunt, quo consensus in matrimonium fertur

fertur sub conditione operis mali faciendi, vel tacita quadam approbatione mali facti de præterito, vel præsentis C. conseq. Dico igitur, conditiones turpes reici à matrimoniis, & quæ sunt de futuro; & quæ sunt de præsentis vel præterito; sed non ex communi ratione conditionis turpis utcumq;: rejiuntur turpes de futuro, quia petunt consensum in matrimonium sub conditione mali faciendi à consentiente; turpes de præsentis vel præterito, non quia petunt consensum in matrimonium sub conditione mali faciendi à consentiente; sed quia consensus in matrimonium sub tali conditione existente, vel præterita, petit consensum sub ea conditione, qui est quædam approbatio mali vel facti, vel præsentis, quæ est quædam invitatio tacita, seu exemplum etiam aliis complacentie in malo.

ti, vel præterito, & non de futuro: ergo etiam conditiones impossibiles matrimoniis adiectæ, quando sunt de præsentis, vel præterito; & non de futuro. Resp. N. ant. quia conditiones, quæ contrariantur substantiæ matrimonii, vitiatur ex eo titulo, quòd consensus in eas, feratur in aliquid impossibile cum consensu in matrimonium; ergo cum decisio c. fin. fundetur in contrarietate consensus in matrimonium cum consensu in conditionem, ubi quæque reperitur hæc contrarietas, vitiatur matrimonium; cum duo consensus contrarii simul esse non possint eodem instanti; & ideo malè supponitur, in dicto c. final. disponente vitari matrimonium adiecta conditione repugnante substantiæ contractus, attendi rationem conditionis, & non contrarietatis.

845. Instabis: conditiones impossibiles rejiuntur à matrimoniis, quia utcumque impossibiles sunt; ergò conditiones turpes à matrimoniis rejiuntur, quia utcumque turpes sunt. Resp. N. conseq. disparitas est, quia conditiones impossibiles, relicta naturæ suæ, regulariter signum sunt voluntatis inefficacis; consequenter in eo, qui præsumitur velle matrimonium contrahere juxta mentem Ecclesiæ, præsumuntur merito adiectæ inefficaciter, & sub conditione reflexa, si non sint impossibiles, cum conditio impossibilis, de facto, vel faciendo, subsistere non possit: at in adjectæ conditionem turpem, frequenter fallit, quia conditio talis purificari potest, & subsistere; esto non præsumatur, quoties est de malo faciendo, vel approbatione mali præsentis, vel præteriti; & hoc titulo censetur pariter adiecta inefficaciter; igitur, non rejiuntur, nisi quæ turpes sunt, turpitudine inducente ad peccatum exemplo turpis operis facti, vel faciendi; cum sub tali conditione etiam præsentis vel præterita contrahere, sit æque quædam approbatio mali operis facti, quam contrahere sub tali conditione sit invitatio quædam mali operis faciendi.

847. Secunda quæstio est, an ut in matrimoniis conditio impossibilis reiciatur, debeat impossibilitas ei fuisse nota? affirmativam tenet Sanchez lib. 5. hic D. 3. à num. 8. sed contrarium dicendum videtur ex dict. à num. 837. Et ita tenet Hauldus, tom. 3. de Jure, & justitia tract. 8. à n. 277. id quod procedit etiam de conditione turpi, ex eadem ratione; si sit contra substantiam; cum impossibile sit, efficaciter consentire in matrimonium sub conditione impossibili, cum tali consensu in matrimonium. Si dicas, ergo matrimonium contractum sub conditione, impossibili vel turpi, quam quis possibilem, vel honestam putavit, in dubio judicandum erit pure contractum; hoc autem dici non potest, quando conditio aliter est in opinione contrahentis, quam sit in se, ut dictum est; ergo. Resp. C. illatum dist. subsumpt. & concedo, quòd conditio applicata instuat, non prout est in se, sed prout est in cognitione apponentis, quando conditio relinquatur naturæ suæ; juxta dicta supr. non autem, quando supponitur dispositioni juris. Tunc enim apponens, nisi aliud explicet, in dubio censetur eam (saltem tacite) juxta dispositionem legis apponere, nimirum inefficaciter, ut sæpè dictum est supra.

846. Dices. 2. conditio contraria substantiæ matrimonii non vitiat nec irritat matrimonium, quando ea est de præsen-

848. Tertia quæstio est, an à matrimoniis rejiciantur conditiones etiam *jure impossibiles* conceptæ *affirmative*? Resp. quòd sic: Nam per conditiones *jure impossibiles* intelliguntur *turpes*; sed *turpes* à matrimoniis reiciuntur ex n. 824. ergo etiam *jure impossibiles*, intellige eo modo, quo illæ. Mai. prob. Quia *id possumus*, quod *jure possumus*; ergo quod *jure non possumus*, *jure impossibile erit*. L. Nepos proculo. ff. de Verb. significat: conditiones autem *turpes*, *jure non possumus*: ergo conditiones *jure impossibiles* sunt conditiones *turpes*. Et ideo etiam testamentum sub conditione *jure impossibili*, valet, juxta L. 1. ff. de Condit. Instit. L. Continuus. §. Cum quis. ff. de V. O. Not. autem, hoc intelligi, quando conditio est *jure impossibilis*, vel *illicita pro statu*, quo stat prohibitio; secùs, si pro statu, quo licet; vel, quo ambiguum est, eam *jure prohiberi*.
849. Not. præterea 1. à matrimoniis etiam rejici conditiones *impossibiles solum facto*. 1. ex num. 842. quia dicitio *c. final.* universaliter loquitur, consequenter etiam de conditione solum *impossibili facto*. 2. quia in matrimoniis reiciuntur etiam conditiones *impossibiles*, vi *c. final.* quæ naturæ suæ relictæ non habent effectum, seu quibus appositis nihil agitur in aliis contractibus, juxta L. Non solum. 31. ff. de obligat. & act. sed tales sunt etiam conditiones *impossibiles de facto*, imò & valdè difficiles, licet per naturam *possibiles*, ut constat ex dictis; ergò. Nec obstat, quod dicit Castropalaus D. 2. de sponsal. p. 11. §. 3. num. 2. volens in *c. fin.* solas conditiones *impossibiles per naturam* rejici; quia Pontifex censendus est, eas conditiones *impossibiles* rejicere à matrimoniis, quas jus civile rejicit ab ultimis voluntatibus; sed hoc rejicit solum *impossibiles per naturam* ut pat. ex §. *Impossibilis*, Inst. de inutilibus stipulat. ibi: cui natura impedimento est. Resp. enim 1. N. min. ut const. ex num. 842. sic etiam Zoësius lib. 2. Inst. Tit. 14. §. *Impossibilis*. num. 8. Ad prob. ex §. *Impossibilis*, Resp. ibi non dici, per eam solum conditionem *impossibilem*, cui natura impedimento est, inutilem reddi stipulationem, nam ut notat Zoësius in cit. §. *Impossibilis*, num. 19. qualibet stipulatio (exceptis matrimoniis, & ultimis voluntatibus) vitatur ex adjecto, quando continet aliquid *impossibile*, sive *de facto*, sive *de jure*, quòd contrahentes, talem conditionem adiciendo, censeantur ludere. Resp. 2. aliud esse, quod Pontifex omnes & solas conditiones *impossibiles* rejiciat à matrimoniis, quas jus civile rejicit ab ultimis voluntatibus; aliud, quòd omnes, sed non solas, ut in simili dictum est alibi: ergò esto jus civile illas non rejiceret ab ultimis voluntatibus, non sequitur, eas à Pontifice non rejici à matrimoniis; quia Pontifex in definitione sua de conditionibus *impossibilibus* indefinitè loquitur.
- Not. tamen. 2. quando dicimus, 870 conditiones *impossibiles* matrimoniis appositæ rejici, debere intelligi, quando conceptæ sunt, seu adjectæ *affirmative*. Cum enim, si adiciantur *negative* (v. g. *contrabo, si non tetigeris cælum digito*) necessariæ sint, consequenter utiles, ex dictis, de illis non est idem sensus; quod tamen limitat Zoësius ad §. *si Impossibilis*, Inst. de Inutil. stipulat. num. 19. ut non procedat de conditione *turpi*, etiam *negative* adjecta, eò, quod etiam in hoc casu conditio *turpis*, *negative adjecta*, & in pactum deducta, *turpitudinem* contineat, cum *turpe sit, pro scelere non admittendo, mercedem pacisci, aut pactum accipere*. L. 7. §. *si ob maleficium*. ff. de Pactis. sic ille; licet rectius dicatur, huic limitationi hic non esse locum; quia etsi minus deceat, solum pacto, vel mercede induci ad cavendum, quod legi dissonum est; non est tamen provocativum peccati, vel approbatione mali operis jam facti; vel invitatione mali operis faciendi; aliunde etiam inter conjuges ejusmodi pacta cavendi certa quædam mala, ex quibus concordia conjugalitatis turbari posset, vel minus recta prolium educatio, non raro intercedunt, esto aliunde ad ea declinanda obligati sint.

81. Quarta quaestio est, an à matrimonio rejiciatur conditio ex natura sua possibilis, sed ex accidenti, vel lapsu temporis impossibilis v. g. contraho tecum, si es Virgo, jam prius Virginitate deperditâ; vel si pater tuus consenserit, qui jam ante est mortuus? Sanchez. l. 5. h. c. D. 4. n. 10. censet, primam non reiici, sed si vera est, valere matrimonium; si falsa, viciari: secundam autem, ac ei similes, quarum impossibilitas, seu possibilitas non immediatè, sed longo circuitu potest esse vera, num. 18. censet reiici: dicendam tamen, eiusmodi conditiones, etiam ex accidenti solum, seu lapsu temporis, impossibiles, à matrimoniis reiici: sic Hostiensis in c. fin. b. t. Ratio est 1. quia dispositio c. final. est indefinita, 2. quia què impossibile est, ut Pater in futurum consentiat, si iam mortuus est; quàm ut filia, nunquam concepta, vel nata, vivat; hæc tamen conditio, impossibilis solum ex suppositione rejicitur à matrimoniis, etiam assentiente P. Sanchez. cit. num. 18. ergo. Nec obstat, non possit immediatè, sed longo circuitu discursus cognosci, num ea vera sit, vel non sit? nam hoc ad rei possibilitatem impetinenter se habet, & ex limitatione humana nascitur, non ex natura rei.

82. Deinde Sanchez, ut notavimus supr. num. 847. concedit conditiones impossibiles à matrimoniis reiici, quando eas apponens novit esse impossibiles; non tamen, si putavit possibiles: ergo saltem in eo casu, quo sciens impossibilitatem etiam ex accidenti, & lapsu temporis, ejusmodi conditionem apponit, rejicitur: sed etiam reiicitur in casu, quo possibilem judicavit. Nam, ut rectè not. Haunold. Tom. 3. de Jusl. Tract. 8. num. 2009. conditio, quam testator possibilem judicavit, rejicitur ab ultima voluntate, L. 6 ff. de Condit. Insti. ibi: si quis ita institutus sit, si monumentum post mortem Testatoris, in tri-duo proximo mortis ejus fecisset, Ulpianus cit. cum monumentum in triduo perfici non possit, dicendum erit conditionem evanescere, quasi impossibilem. Ex quo rectè inferitur cum Haunold. cit. per dictum textum manifestum esse, quòd Testatoris opinio erronea de conditionis possibilitate, non sufficiat, ut à jure pro possibili repute-

tur. Et ideo cit. L. Mevia, non rectè exponitur, dicendo, quòd eam Testator impossibilem judicaverit; vix enim prudenter credi potest, aliquem scienter suæ voluntati ultimæ conditionem impossibilem adicere; ergò credibilis est, quòd eam putaverit possibilem; & tamen rejicitur ab ultimâ voluntate; ex quo sequitur non tantùm conditiones naturâ impossibiles, sed etiam, jure tales, ab ultimis voluntatibus, & matrimoniis reiici. Dixi jure tales, nimirùm eas, quas jus impossibiles reputat, ad effectum non suspendendi, vel viciandi contractum, sed potius habendi pro non adjectis. Ad extremum illud etiam nota, hæc conditio (si es Virgo) subsistente valere matrimonium, nec reiici conditionem, cum honesta sit, nec naturâ, nec jure impossibilis; si autem non subsistat (ut si sit corrupta) conditionem esse impossibilem ex accidenti; consequenter etiam jure. Nam si deflorata est, Virgo esse non potest c. si Paulus 32. q. 5. Nam ad preteritum non est potentia, juxta regul. 32. ff. de regul. juris; consequenter ad dicta priori numero, rejiciendam à matrimonio.

§. II.

An hæc conditio: si Pontifex dispensaverit, sit jure impossibilis?

853. Quæstio est, an, quando duo laborantes impedimento dirimente matrimonium, in quo Pontifex, stante causâ sufficiente, ac legitimâ, dispensare solet, in casu quo adest talis causa, contrahere sub conditione: si Pontifex dispensaverit, sit contrahere sub conditione impossibili de jure? 1. sententia affirmat, consequenter contractum esse omninò nullum adeoque cuilibet eorum, etiam altero invito, licere ante conditionis eventum, rescilire. Sic Joannes Andreas c. super eo. b. t. secunda docet, talem contractum sic obligare, ut non liceat ulli, altero invito rescilire, post renovatum consensum, à datâ dispensatione: secus, ante consensum renovatum post dispensationem impetratam. Pro hoc citatur Gutierrez quæst. canonic. lib. 1. c. 22. à n. 17.

Et 3

Sed